

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

№ 22

гр. Варна, 09.01.2023 г.

АПЕЛАТИВЕН СЪД – ВАРНА в закрито заседание на девети януари през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Магдалена Кр. Недева

Членове: Диана Д. Митева
Даниела Д. Томова

като разгледа докладваното от Диана Д. Митева Въззивно частно търговско дело № 20223001000738 по описа за 2022 година

за да се произнесе взе предвид следното:

Производството по делото е образувано по реда на чл. 278 от ГПК по **частна жалба**, подадена от Българска агенция за експортно застраховане ЕАД (БАЕЗ), чрез пълномощник **срещу определение № 202/18.11.2022г., с което е прекратено производство** по ТД124/2021г на ОС – Шумен.

По предварителните въпроси: Частната жалба е депозирана от името на ищец в срока по чл. 275 ГПК, отговаря на изисквания на чл. 260 и чл. 261 ГПК и е била надлежно администрирана.

Насрещна страна не е участвала в прекратеното производство, поради което и контролът на обжалвания акт остава едностранен (чл. 130 ГПК).

По допустимостта на обжалването: Сезиран е компетентен въззивен съд за проверка на подлежащ на обжалване съдебен акт (чл. 279 вр. чл. 274 ал.1 т.2 ГПК), при наличие на правен интерес от обжалването на неизгодно за жалбоподателя преграждане на защита пред избрания от него съд. Правото на жалба е упражнено с електронно изявление от адвокат – съдружник в упълномощено адвокатско дружество с права за всички инстанции. Таксата за обжалване е внесена. Производството е допустимо.

За да се произнесе по жалбата съдът съобрази:

Жалбоподателят е депозирал, чрез пълномощника си, искова молба, в която е изложил твърдения за породено регресно вземане в негова полза, като експортен застраховател поел по застраховка на плащания краткосрочен пазарен външно-търговски риск по сключени от застрахования производител сделки и изплатил просрочени задължения на негов клиент. Като сочи, че е встъпил в правата на застрахования доставчик на стоки, суброгиращият се застраховател БАЕЗ ЕАД претендира дължимите от неизправния купувач-дистрибутор суми, уговорени като цени на закупени стоки, получени по две фактурирани неплатени доставки, извършени по рамков договор за дистрибуция действащ между застрахования **НОВИ ЕНЕРГИЙНИ**

СИСТЕМИ (НЕС) ООД и длъжника Q -TERMO s.r.o (регистрирано в Словакия търговско дружество) до размера на изплатените 30 802.93лв(съответно на левова равностойност на покритие от 90 % от сборен дълг от 17 499.21евро). Ищецът е обосновал международната компетентност на сезирания Шуменски съд, като се е позовал на обвързващо купувача-дистрибутор споразумение за отнасяне към този съд на всички спорове по изпълнението на дистрибуционния договор, сключен по избрано българско право и предвиден като компетентен съд и в общите условия за доставка на този производител. Отделно се сочи и уговорка за компетентност на български съд и за спорове, произтичащи от застрахователния договор, според общи условия на застрахователя.

С обжалваното определение съдът е квалифицирал предявената претенция като иск във връзка със застраховане и е отказал да го разглежда, като е отрекъл правото на суброгиращия се по закон в правата на застрахования кредитор застраховател да се ползва от споразумение, дерогиращо специално правило на чл.14 пар.1 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (“Брюксел I”).

Жалбоподателят излага оплакванията си за неправилно определен от първата инстанция предмет на делото, довело до прилагане на неотносимо правило, отнасящо се до отношения по застрахователен договор, пораждащ права на застраховател спрямо притежател на полица, застрахован или трето ползващо се от застраховка лице, но не и до отношенията, с неизправен длъжник, като лице, причинило покрития риск. Счита, че суброгирането в правата на продавача, независимо от основанията за тази суброгация, легитимира ищеца с всички права на този застрахован, включително и тези, произтичащи от споразумението за избор на съд, което не засяга отношения, за които Регламентът урежда изключителна компетентност. Отделно се оплаква и за игнориране на задължението на съда да съобрази и позицията на ответника преди да се произнесе по своята международна компетентност и игнорирането на доводите за обосноваване на компетентност извън уговорката за избор на съд с правилата, приложими за процесните договорни отношения между застрахования и ответника – неизправен длъжник. Моли съда да отмени неправилното определение по подсъдността и да върне делото за продължаване на съдопроизводствените действия от компетентния български съд.

Въззивният съд намира, че обжалваното определение следва да бъде отменено по следните съображения:

На първо място, въззивният съд съобщава, че насочване на иск за присъждане на парично вземане срещу търговец със седалище в друга държава членка несъмнено налага служебна проверка на компетентност на съда, сезиран със спор с трансграничен елемент, за чието разглеждане се прилагат с предимство наднационалните императивни правила на Регламент (ЕС) № 1215/2012 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела(Регламентът). Както е посочено в неговия преамбюл, целта на тази унифицирана за територията на съюза правна рамка има за цел да усъвършенства Европейското пространство на свобода, сигурност и правосъдие, като доразвие и съхрани вече

утвърдените с предходни инструменти за съдебно сътрудничество между националните съдилища на държавите-членки гаранции за свободното движение на съдебни решения и предвидим достъп до правосъдие. Основният принцип на изграждане на тази рамка се извежда от местоживеенето на ответника, като безспорно най-сигурна връзка на делото със съответната държава, където това лице осъществява основната си дейност и съответно несъмнено познава правния ѝ ред и национални средства за защита(пар. 15 и 16 от Регламента). Изключенията от този принцип се основават на конкретни, изчерпателно посочени случаи, когато предметът на спора или автономията на страните обосновава различен свързващ фактор(пар. 14 и 16 от Регламента), като водещ в тези насока е публичния интерес от защита на по-слабата страна в някои случаи на договаряне(пар. 18 и 19 от Регламента). При това положение решаващ за правилното прилагане на правилата за компетентността на съда е въпросът за точното квалифициране на предмета на делото и отнасянето му към конкретно императивно правило, отричащо изобщо автономията на волята на страните по процесуалното правоотношение, тъй като само в тези случаи съдът на сезираната държава-членка е длъжен да игнорира поведението им и да служебно да откаже достъп до своята правосъдна система, за да гарантира уеднаквеното с наднационалния инструмент предвидимо от страните сезиране на друг съд(чл. 27 от Регламента). Като съобразява дадените указания с ТРОСГТК№6/2017 на ВКС, въззивният съд намира, че макар и пълен, въззивният контрол следва да се извърши само по този процесуален въпрос, а доводите свързани с други хипотези на обосноваване на избора на сезирания съд(макар и да са били изложени от ищеца преди заявени възражения на насрещна страна) не могат да се преценяват преди да е приключила размяна на книгата (чл. 28 от Регламента).

На второ място, за настоящия съд няма никакво съмнение, че специалните изключения от общото правило за връзка на делото с местопребиваването на ответника, за които съдът следва да следи служебно, се основават на предмета на делото, който несъмнено съвпада със спорното материалното право, така както е очертано в твърденията на ищеца. В случая, ищецът се позовава на причинени имуществени вреди от неизпълнено договорно задължение на търговец(купувач- дистрибутор), увреждащо друг търговец (производител- продавач и износител в рамките на Съюза), като така породената от неизпълнения договор отговорност е била покрита като риск от специализиран експортен застраховател. Правилно първоинстанционният съд е констатирал, че в тази хипотеза застрахователят, покрил търговския пазарен риск по тази сделка придобива свои права не пряко от неизпълнения договор, в който той не участва, а по силата на специално законово правило (чл. 10а от Закона за експортното застраховане, вр. чл. 410 ал.1 т.1 от КЗ). Това правило обаче изисква застрахователното отношение да е приключило (застрахователят да е изпълнил своето задължение по покритие на настъпил риск като е изплатил застрахователна сума и е удовлетворил увредения от неизпълнение на длъжника застрахован кредитор). Като израз на най-общия принцип за недопускане на правна уредба която да води до неоснователно обогатяване, специално уредената в закона суброгация на застрахователя цели „заместването“ на титуляра на материалното право в договорната връзка между кредитора и неизправния длъжник. В резултат на законовото встъпване

в правата на застрахования, „новият“ кредитор придобива както процесуалната легитимация да води преките искове за защита на неудовлетворения кредитор, така и материалното право да получи обезщетение за вредите от неизпълнения договор в своя полза до размера, до който вече ги е покрил със застрахователна сума. При това положение предмет на делото срещу длъжника е само отговорността за неизпълнения договор, и то такава, каквато е била породена именно в отношенията между застрахования производител и неизправния дистрибутор, пропуснал уговорени падежи за отложени плащания на получени доставки. Явно е, че в тези отношения значението на застрахователния договор остава само преюдициално, доколкото обуславя легитимацията на „новия“ кредитор, но не и спорното задължение, което изцяло произтича от търговските доставки, изпълнени по рамковия договор за дистрибуция на продукти на българския производител, закупени от словенския дистрибутор за препродажба на установен пазар на друга държава – членка. Затова според въззивния съд, процесните отношения не могат да бъдат квалифицирани в нито една от изчерпателно изброените хипотези на изключителна компетентност по чл. 24 от Регламента: не се касае за права свързани с недвижим имот, корпоративни членствени права или вписвания в публични регистри, интелектуална собственост, изпълнение на съдебни решения. Съответно не е възникнало и правото на сезирания съд да откаже безусловно и служебно да разглежда спора. Само това нарушение е достатъчно, за да се отмени обжалваното определение, тъй като въззивният съд не разполага с правомощия да отстрани нарушението, изискващо приключване на размяна на книжата преди и да може да се разглеждат останалите въпроси относно връзката на българския съд със спорното материално право или волята на страните. Прилагането на останалите хипотези за изключване на общото правило се обуславя от поведението на ответника, призован пред съд, посочен като компетентен в подписания от него дистрибуторски договор. Едва след като се проведат процедурите, гарантиращи участие на насрещната страна по чл. 28 т. 2 и 3 от Регламента (чиято подготовка ищеца вече е осигурил чрез превода на книжата за връчване на чуждестранния търговец) съдът отново ще може да разглежда доводите за обосноваване на подсъдността с изрична или конклюдентна пророгация на компетентност (чл. 25 и 26 от Регламента), евентуално правилата, приложими за отговорност от неизпълнен договор (чл. 7 т. 1 от Регламента), представляваща предмет на настоящия спор.

Обжалваното разпореждане следва да се отмени.

На основание чл. 278, ал. 2 от ГПК делото следва да се върне за продължаване на съдопроизводствените действия на първоинстанционния съд по размяна на книжата по редовната искова молба.

При този резултат от въззивния контрол, искането на жалбоподателя за определяне на разноски не може да се разглежда. Разходите, направени от страните в производство по процесуален въпрос следва да се претендират и съответно присъдят от съда, който има задължението да се произнесе по съществуващото на спора (чл. 81 ГПК), като само той може да разпределя между насрещните страни и отговорността за разноските по тази частна жалба, съобразно крайния изход от процеса (чл. 78 ГПК).

По тези съображения, съставът на Варненския апелативен съд

ОПРЕДЕЛИ:

ОТМЕНЯ определение № 202/18.11.2022г., с което е прекратено производство по ТД124/2021г на ОС – Шумен.

Връща делото на първоинстанционния съд за продължаване на съдопроизводствените действия по предявеният от БАЕЗ ЕАД срещу Q - TERMO s.r.o (регистрирано в Словакия търговско дружество) иск за присъждане на дължимите от неизправния купувач-дистрибутор цени на закупени стоки, получени по фактурирани две неплатени доставки, извършени по рамков договор за дистрибуция, действащ между получилия застрахователно обезщетение за настъпил търговски пазарен риск застрахован производител (НЕС ООД) и неизправния дистрибутор до размера на изплатените от застрахователя 30 802.93лв(съответно на левова равностойност на покритие от 90 % от сборен дълг от 17 499.21евро).

Разноски не се определят.

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО не подлежи на обжалване.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____